

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ СТРУКТУРИ

*Л.В. Білан, ст. викладач,
Ю.В. Гуцуляк, асистент
Відокремлений підрозділ НУБіП України
«Бережанський агротехнічний інститут»*

Запропоновано визначення виробничо-господарської структури навчального закладу, окреслено вплив інноваційних процесів та виробничих інновацій на конкурентоспроможність виробничо-господарської структури в цілому, змодельовано її як систему, окреслено кожний її елемент.

Інновації, інвестиції, інноваційні процеси, інноваційна діяльність, конкурентоспроможність.

Постановка проблеми. Побудова постіндустріального суспільства базується на ефективному використанні наукових знань і високих технологій. Проблеми інноваційної діяльності навчального закладу в умовах сучасних ринкових трансформацій набувають принципово важливого значення. Особливість виробничо-господарської структури полягає в тому, що вона є об'єднанням промислового та фінансового капіталів, що дає змогу поєднати можливості фінансування за рахунок коштів, акумульованих фінансовим блоком структури, та прискорене впровадження у виробництво промислового блоку одержаних результатів. Таким чином, актуальною проблемою постає дослідження впливу виробничих інновацій та інноваційних технологій на конкурентоспроможність виробничо-господарської структури у навчальному закладі.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Вагомий науковий внесок у дослідження проблем інноваційної діяльності та конкурентоспроможності підприємств зробили такі вітчизняні і зарубіжні вчені, зокрема: О.С. Абрамова, І.В. Алексєєв, Є.О. Бесараб, Л.І. Белоусова, А.Е. Воронкова, Н.А. Дробітько, Ю.Б. Іванов, М.К. Колісник, О.Є. Кузьмін, В.О. Кузьмінський, Н.Н. Лепа, Ю.В. Маркова, А.Н. Матросова, А.А. Мігранян, Є.Ф. Пеліхов, Д.Ф. Скрипник, Г.М. Скударь, М. Статкевич, А.М. Тищенко та ін.

Однак аналіз наукових публікацій свідчить, що дослідженню впливу виробничих інновацій та інноваційних технологій, які є одними із головних чинників забезпечення конкурентоздатності організації у ринковій економіці приділено недостатньо уваги. Тому в сучасних умовах розвитку національної економіки необхідним є дослідження впливу впровадження інновацій та інноваційних технологій на конкурентоспроможність виробничо-господарських структур.

Мета дослідження. За результатами останніх наукових розробок і публікацій, в яких започатковано дослідження діяльності виробничо-господарських структур та інновацій, ставилася мета:

– окреслити вплив кожного з елементів системи впливу інноваційних технологій і впроваджень на конкурентоспроможність виробничо-господарської структури в цілому;

– дослідити механізм факторів впливу виробничих інновацій та інноваційних технологій на конкурентоспроможність виробничо-господарської структури у навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу. Закон України «Про інвестиційну діяльність» визначає інноваційну діяльність як одну з форм інвестиційної, яка спрямована на впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу, що включає в себе: випуск і розповсюдження нових видів продукції, техніки і технології [4]. Закон України „Про інноваційну діяльність” визначає останню як „діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг” [5]. У свою чергу „інновації є новоствореними (застосованими) і (або) вдосконаленими конкурентоздатними технологіями, продукцією або послугами, а також організаційно-технічними рішеннями виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери” [5]. Основними завданнями інноваційної діяльності є розробка інноваційних проектів з метою забезпечення конкурентоздатності, розробка прогресивних технологій, випуск конкурентоспроможної продукції та її вдосконалення [3].

Виробничо-господарська діяльність, яку здійснює навчальний заклад, є багатогранною: виробнича, комерційна, фінансова, інвестиційна, інноваційна, управлінська, соціально-культурна та інші види діяльності.

Узагальнено ефективність (з лат. ефективний – дієвий, продуктивний, такий, що дає результат) характеризує розвиненість системи, процесу, явища. Ефективність виступає як індикатор розвитку і його найважливіший стимул. Прагнучи підвищити ефективність конкретного виду підприємницької діяльності та їх сукупності, визначають конкретні заходи, які сприятимуть процесу розвитку, і відсікаємо ті з них, що ведуть до регресу. Ефективність у цьому сенсі завжди пов'язана з практикою. Вона стає цільовим орієнтиром управлінської діяльності, направляє її в русло обґрунтованості, необхідності, виправданості та достатності.

На підставі даних річної бухгалтерської звітності проаналізовано показники ефективності роботи виробничо-господарської структури навчального закладу. За даними проведеного аналізу можна зробити висновок, що ця структура динамічно розвивається. Про це свідчать показники виробництва (2009 р. – 250 тис. грн; 2010 р. – 295 тис. грн; 2011 р. – 340 тис. грн) і збільшення рентабельності.

Проте, незважаючи на позитивну динаміку, в розвитку структури є ряд проблем, розв'язання яких дозволить підвищити ефективність фінансово-господарської діяльності навчального закладу.

В даний час накопичилися запаси неліквідних матеріалів і основних фондів, що не використовуються внаслідок перепрофілювання деяких виробництв. Пропонується розробити програму, спрямовану на реалізацію не спожитих у процесі виробництва матеріалів і основних фондів, сума яких по балансу на 1 січня 2012 року становить 106 тис. грн.

У виробничо-господарській структурі навчального закладу в цілому і по окремих цехах практично не нормуються запаси сировини, готової продукції, допоміжних матеріалів, запчастин та інших запасів. Пропонується встановити для кожного підрозділу нормативи запасів і суворо їх дотримуватися.

Для навчального закладу раціональне використання енергетичних ресурсів є одним із важливих способів підвищення його діяльності. Звідси впливає доцільність розробки програми енергозбереження. Основою такої програми є енергетичне обстеження, в результаті якого оцінюється ефективність використання енергетичних ресурсів і розробляються пропозиції щодо реального зниження споживання енергії. В цілому структура має потенціал для нарощування виробничих потужностей, зміцнення фінансового стану й поліпшення економічних показників своєї діяльності, зокрема:

У сфері освітньої діяльності:

- підготовку робітників різних професій (відповідно до отриманої ліцензії);
- розширення набору на платних курсах водіїв і машиністів-трактористів.

У сфері наукової та науково-технічної діяльності:

- надання послуг із виконанням науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт з проведення наукових досліджень та експериментальних розробок;
- здійснення в межах повноважень наукової, науково-технічної, науково-практичної, технічної експертизи.

У сфері фізичної культури та послуг:

- групові та індивідуальні заняття фізичною культурою і спортом у спортивному залі, на тенісних кортах тощо понад норми, передбачені навчальними планами;
- організація «груп здоров'я», фізкультурно-спортивних заходів.

У сфері інших послуг:

- транспортні послуги;
- виготовлення та реалізація товарів широкого вжитку (в майстернях, лабораторіях);
- вирощування і реалізація сільськогосподарської продукції та продукції садівництва (в теплицях, підсобних господарствах);
- поліграфічні послуги та видавнича діяльність.

Дослідження наукових джерел дозволяють окреслити вплив виробничих інновацій та інноваційних процесів на конкурентоспроможність виробничо-господарської структури у вигляді системи, елементами якої є вхід (наявний інноваційний потенціал виробничо-господарської структури).

ри), процес (безпосередньо інноваційний процес) та вихід (інновації та їх вплив на конкурентоспроможність виробничо-господарської структури).

Інноваційний потенціал виробничо-господарської структури може включати такі показники:

- потенціал фінансового капіталу;
- потенціал інтелектуального капіталу;
- потенціал засобів виробництва;
- потенціал технологічного забезпечення тощо.

Вихід:

- поліпшення якості продукту виробничо-господарської структури;
- зміна собівартості та ціни товарів/послуг; зміна витрат на випуск продукції/надання послуг тощо; зміна прибутковості капіталу; підвищення прибутковості активів; поліпшення показників ліквідності тощо;

- зміна обсягу виробництва і реалізації шляхом виходу на нові ринки або випуску нової продукції чи надання послуг; підвищення показників рентабельності; зміна показників використання трудових ресурсів;

- підвищення показників ефективності використання фінансових коштів.

Інноваційний процес передбачає такі етапи:

- проведення наукових досліджень;
- здійснення проектних робіт;
- промислове виробництво;
- реалізація інноваційного продукту тощо.

Таким чином, при визначенні впливу інновацій та інноваційних технологій на конкурентоспроможність структури, необхідно враховувати не тільки зміни у конкурентоспроможності її основної продукції, але й зміни ефективності діяльності як промислового, так і фінансового блоків.

З одного боку, впровадження інноваційного продукту у виробництво впливатиме на якість товару, його собівартість і ціну, що безпосередньо позначатиметься на рівні конкурентоспроможності продукції. З іншого боку, економічну ефективність інновацій можна розглядати через зміну витрат на випуск продукції (економія або підвищення поточних витрат, додаткові капіталовкладення); збільшення обсягу виробництва і реалізації шляхом виходу на нові ринки або випуску нової продукції, а, відповідно, і валового доходу, отже, у підсумку переваги введення інновацій змінюють прибутковість та віддачу на вкладений капітал.

Оскільки після виконання зобов'язань перед державою щодо сплати податків у розпорядженні учасників виробничо-господарської структури залишається чистий прибуток, який розподіляється за рішенням власників на грошові фонди за призначенням, то із збільшенням прибутковості в результаті інновацій збільшуються і можливості формування грошових фондів виробничо-господарської структури та навчального закладу в цілому.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Розвиток співробітництва та інтеграції підприємств і капіталів між собою зумовлюють підвищений інтерес до формування великих об'єднань фінансового, промислового, інтелектуального капіталів та утворення виробничо-

господарських структур. Досліджено вплив виробничих інновацій на конкурентоспроможність виробничо-господарської структури в цілому з точки зору системного підходу, окреслено кожний з елементів визначеної системи. Результати дослідження можуть бути використані дослідниками конкурентоспроможності та управління виробничо-господарською структурою у навчальному закладі з метою розроблення системи показників впливу інновацій на конкурентоспроможність виробничо-господарської структури.

Список літератури

- 1.Бесараб Є.О. Формування промфінгруп в Україні та стимулювання руху інвестиційних ресурсів / Є.О. Бесараб // Фінанси України. – 2001. – № 6. – С. 114 – 119.
- 2.Белоусова Л.І. Інноваційно-інвестиційна активність підприємства: моногр. / Л.І. Белоусова. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля, 2006. – 176 с.
- 3.Воронкова А.Э. Стратегическое управление конкурентоспособным потенциалом предприятия: диагностика и организация. моногр. / А.Э. Воронкова. – Луганск: Восточно-украинский национальный университет, 2007. – 315с.
- 4.Закон України від 04 липня 2002 р. № 40-IV „Про інноваційну діяльність”: <http://zakon.rada.gov.ua>.
- 5.Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII „Про інвестиційну діяльність”: <http://zakon.rada.gov.ua>.
- 6.Конкурентоспособность предприятия: оценка, диагностика, стратегия / Иванов Ю.Б., Тищенко А.М., Дробитько Н.А. и др. – Х.: Изд-во ХНЭУ, 2004. – 256 с.
- 7.Кузьмінський В.О. Теоретичні основи інтеграції капіталів / В.О. Кузьмінський // Фінанси України. – 2003. – № 2. – С. 124-132.
- 8.Пелихов Е.Ф. Экономическая эффективность инноваций. / Е.Ф. Пелихов. – Х.: Изд-во НУА, 2005. – 168 с.

Предложено определение производственно-экономической структуры учебного заведения, выявлено влияние инновационных процессов и производственных инноваций на конкурентоспособность производственно-хозяйственной структуры в целом, смоделировано её систему, описывается каждый элемент.

Инновации, инвестиции, инновационные процессы, инновационная деятельность, конкурентоспособность.

In the proposed definition of production and economic structure of the educational institution, outlines the impact of innovation processes and production innovation on the competitiveness of production and economic structures in General, as the system model'ovano outlines each of the elements defined in the system.

Innovation, investment, innovation processes, Innovative activity, competitiveness.